

Dr. A. Gesar

STANOVSKA IDEJA IN UREDITEV DRŽAVE.
DRŽEVE

U treh v knjigah
(je pred. v knjih.)

STANOVSKA IDEJA IN UREDITEV DRUŽBE.

~~z uvoz~~ je imela za
katoliški sociologije stanovska misel, ~~izra~~
~~skatolih vročanj~~ od nekdaj ~~velik prav~~. To je ~~bilo~~ ~~univerzalno~~ ~~je načel~~ na-
ravnost običajnega organičnega pojmovanja družbe, ki
ga srečujemo ~~do male~~ pri vseh krščanskih sociologih.
Deloma pa je v katoliških vrstah budil smisel za stanovsko
idejo tudi spomin na srednjevško stanovsko družabno ureditev, ~~ki~~
v osnovi
je ~~načel~~ krščanskim idejom vsaj ~~načinku~~ dobro ustre-
zala in služila.

V novejšem času se je stanovska ideja v kate-
liških vrstah izživljala pred vsem ~~xxnačenixx~~ kot načelo
~~To načelo~~ stanovske vzajemnosti, ~~kamna~~ posebe naglašali nasproti
marksističnemu nauku o razrednem boju.

Globlje pa te ideje ~~v razvoju~~ niso zajeli in je
niso poskušali dosledno uveljaviti. Nasprotno, ko smo n.pr.
pri nas takoj prva leta po vojski hoteli, naj bi se ^{naj} politična
organizacija ~~katoličanov~~ izvedla po stanovih, se je ~~tako~~ po-
javil proti temu ~~stanov~~ odločen odpor, češ da bi taka organi-
zacija pomenila resno nevarnost za ~~enotnost~~ stranke.

~~znan je protokol stanovske skupnosti v njem pa je načrtovan~~
~~"Quis reges in domo"~~ ~~češ so ga dozadeli po ty~~ ~~pravili akcijici in jih namer~~
~~nico, zravnava protokol stanovske ideje in osredotoči na delom~~
~~deloma~~ pod pritiskom težkih prilik našega časa, deloma zaradi ~~pankratik protidemokratik~~
~~pravljajnjih krščanstvu neprijaznih pokretov naše dobe~~
/fašizem, nemški narodni socializem/ ~~sorjentake~~ naenkrat osre-
dotečilo tako rekoč vse zanimanje ~~katoličkih~~ organizatorjev
okrog stanovske ideje. Da, še več, tudi krščanstvu neprijazni
~~ki pa se zanimajo za sedobne, socialne, vprašanja, se se~~
~~naenkrat~~ pričeli zanimati za stanovsko ureditev ~~delom~~.

Tako vidimo, da danes vse vprek pišejo in razprav-
ljajo o neki novi, stanovski ~~družbi~~ državi družbi. Razni podrobni

o tem novem družabne redu rastejo kot gobe po dežju. Vse
vprek hitijo in tekmujejo kdo bo prej in bolje zasnoval

načrti o tem novem družabnem redu rasteje kot gobe po dežju.
Vse vprek hitijo in tekujejo, kdo bo ~~komaj~~ prej in bolje za-
snoval in po možnosti do vseh podrobnosti natanko določil,
kako naj bi bila ta nova stanovska družba urejena in organi-
zirana.

v bistvu bolj prispomljivo,

Seveda je ob takem obravnavanju ~~nekaj~~ tako sil-
ne ~~xamokanixim~~ zapletenih in v en sam nedeljiv problem zamo-
tanih družabnih vprašanj ~~nepriznanih~~, da se skoro nihče ne poglobi
prav v bistvo ~~xamokanixim~~ celotnega problema. ~~in~~ ^{predvsem} ~~svoj~~ tudi ne
znaš in ne moreš prav odtehtati in odmeriti ~~resničnega~~ po-
mena. ~~stanovske ideje temveč~~ jo nekritično nategujejo tudi na
družabne probleme in vprašanja, ki nimajo v resnici ž njo prav
nič skupnega. ~~Tako umazano smo~~ neizogibna posledica terja, da smo danes,
ne samo pri nas, temveč tudi drugod po svetu na najboljšem
potu, da se nam bo stanovska ideja, še predvno ji bomo dobro
pripomegli do veljave, izmaličila ter se spremenila v praz-
ne gesle brez jasne in določene vsebin, pa za to tudi brez
prave življenske sile.

~~Jako vlaste med temi
novimi propagatorji
fanatske ideje celo
v omornih vprašanjih
le preverjajo
javnost in zmeda.
Tisti pravni stavki
ki ji kaže novo ure-
detek družbe vendar
veljajo prav in naj-
vernejše pravice, niso
zadovoljiva povednost
ne prav logična in
razumljiva. Skupje
nepozitivne stavke
ideje jasno počuti~~

Če se hočemo tej nevarnosti izogniti, moramo torej,
nekoliko globlje pogledati, v čem leži prav za prav glavni
~~je~~ organizatorični problem naše dobe in kakšna vloga je pri tem
po naravi odmerjena stanovski ideji. Potem šele bomo lahko ~~razumis~~
govorili o preurediti sodočne države in družbe vobče, potem
šelev bomo lahko izrekli zares osnovano in utemeljeno sodoč
o poketu stanovske ideje za preureditev države in družbe.

2/ Stanovska ideja kot reakcija na napake moderne demokracije.

Ena najbolj značilnih potez družabnega življenja je, da ne teče in se ne razvija enakoverno temveč niha iz ene skrajnosti v drugo. To nam potrjuje zgodovina vseh časov, prav posebno pa nam to kaže nevezja doba s svojimi ekstremističnimi strujami, ~~19. stoletja~~ ~~Demokratičnim narodskim pokretom~~ marksistični socializem in komunizem predvojne ~~kapitalistike~~ dobe, ~~pa boljševizem, fašizem in nemški narodni socializem~~ najnovejšega časa. Vse te ~~markistički~~ struje in vsi ti pokreti so nastali kot ~~reakcija~~ ~~na~~ proti hibam in napakam ~~obstajajočih~~ ~~čez~~ prevladujočih nazorov in idej ter na njih slopenega družabnega reda.

Tako se da zlasti tudi moderni demokratični pokret, ki se je po veliki francoski revoluciji tako naglo razširil

~~Antodemokratični dekret, ki se je v veliki francoski revolucionari tako naglo razširil po Evropi, seveda razumeti predvsem le kot izraz odpora proti nevšečnim in največkrat tudi skrajno krivičnim vezem srednjeveškega fevdalizma in cehovstva. Življenje se je namreč tekom stoletij v mnogoterih pogledih razvilo in je napredovalo, stari fevdalni in cehovski red z vsemi svojimi neenakostmi, ~~ix~~ predpravicami in ovirami pa je ostal trd, negibčen in ~~km~~ okoren, dokler ga niso ljudje v revolucionarnem zaletu enostavno strli in pomandrali v prah, da ni ostala od njega niti naj bolj borna sled.~~

~~z veliko francosko vplivjo
zasmaj bi bilo bolj nazorno, kakor da se v jav-~~

nem življenju preyladala gesla slobode, enakosti in ljudske suverenosti, ~~Ta jazyka so ustanovili~~ ~~francosko~~ ~~izrazila tisto,~~ kar je ljudi prej težilo, ~~in~~ kar so si z revolucijo novega priborili. Demokracija je pomenila negacijo vseh političnih in vobče socialnih razlik ter za to tudi negacijo vseh tistih družabnih skupin/zlasti plemstva, višje duhovštine, cehov itd., ki se v dotedanjem političnem življenju ~~imele~~ kako vidnejšo

in vplivnejšo vlogo. Priznavala je samo eno družabno skupino in jo vpoštevala, to je ljudstvo, obstoječe iz samih svobodnih in politično ~~ter se socialno~~ povsem enakopravnih državljanov. Temu tako uniformiranemu ljudstvu je demokracija priznavała suverenost, to se pravi ~~časovo~~ najvišje, v vsem odločujče volje in moči.

Demokratični ljudstvo je bilo po tej ideologiji le nekaka vsota svobodnih in enakopravnih državljanov. Razne druge socialne skupine pri tem skoraj niso prihajale v poštev. Pojem ljudstva je imel takrat skoraj izključno političen smisel, ~~kajti~~ ^{v dobi pravljivosti u demokraciji} takrat je ~~je~~ ^{na mreži} predvsem le za politično enakopravnost, za politično demokracijo. V njej so ljudje videli najboljšo rešitev tudi vseh drugih javnih, bodisi kulturnih, bodisi gospodarskih in socialnih problemov.

V današnjih zamotanih gospodarskih in socialnih prilikah pa nekdanjega demokratičnega ljudstva, obstoječega iz zgolj svobodnih in enakopravnih državljanov skoro ne vidimo več. Živi sicer še vedno, teda v vsakdanje življenje in njegove probleme posega le razmeroma redko. Če izvzamemo nekatera vprašanja zunanjih političnih vprašanja in pa postamek in organizacijo novih držav, teda j moramo reči, da je ljudstvo v prvotnem demokratičnem, zgolj političnem smislu stopilo skoro popolnoma v ozdaje.

- kakor um potreba še nujno v izpravi "Kritika moderne demokracije".

V areni javnega življenja so prevzeli njegovo mestno in njegovo vlogo pristaši različnih kulturnih oziroma vsebine svetovnih naziranj, predvsem pa različne socialne skupine n.pr. stanovi, /delavci, kmetje, obrtniki, trgovci, industrijci, uradništvo itd/ in sloji /proletarci in kapitalisti/.

Ti tekmujejo med seboj, ti se borijo drug proti drugemu ter skmšajo uveljaviti vsak svoje težnje in braniti svoje interese.

Pa ne samo to, da se ljudje ne ločijo več v različne ~~idealistične~~ tabore tolike po političnih kot po kulturnih in zlasti še po gospodarskih in socialnih vidikih. Ta cepitev sega ~~še nekje~~ baš v najbolj aktualnih zadevah še mnogo dalje. Eden in isti človek ~~pričada~~ namreč hkrati različnim družabnim skupinam. Istočasno, ko sem državljan naše države, sem obenem Slovenec in Ljubljjančan, hkrati pa sem tudi še kate lik, inteligent itd. Kot Slovenec spadam /politično/skupaj tudi s pripadniki drugih naziranj, stanov ⁱⁿ, kot katoličan imam svoje tovariše in somišjenike tudi izven Slovenije in celo izven države. Kot inteligent zopet priadam saj eni skupini, enemu delu slovenskega naroda, imajo pa ~~komunistične~~ v vsej državi ~~in mahan ujemih meja~~ tovariše, s katerimi me družijo enaki interesi.

Tako stopa na mesto prejšnjega, skoraj enovitega demokratičnega ljudstva v današnjem življenju cela vrsta vse vprek med seboj prepletenih družabnih skupin, ki imajo vsaka svoj poseben pomen in tudi svoje posebne težnje.

~~Nesieek~~, kakor da bi ~~prejšnje~~ demokratično ljudstvo - ~~prejšnjih časov~~
~~vseini~~ ne bilo prav tako ali vsak podobno sestavljen
kot je danes. Gre le za to, da so bila prej aktualna in ~~prej~~
~~xxx~~ pereča v prvi vrsti le ~~osnovna politična~~ vprašanja, ki
so se tikala vseh ljudi enako; danes pa gre za celo vrsto
različnih, mnogokrat tudi križajočih se in nasprotuječih si
kulturnih, gospodarskih in socialnih skupin oziroma njihovih
interesov in vidikov. Skratka aktualna kulturna, zlasti pa ~~go-~~
~~spodarska~~ in ~~socialna~~ struktura modernega ljudstva je
bistveno drugačna od prejšnjega demokratičnega pojma o ljud-
stvu.

Odted tudi izvira, da demokratični parlament, izvoljen
na osnovi splošne in enake volivne pravice, danes ni in ne
more biti nič več veren tolmač ljudskih potreb, želja in
teženj. Kajti ravno s pogledom na aktuale družabne zadave
in vprašanja ni med demokratičnim parlamentom in sodobnim
ljudstvom nikake prave podobnosti kaj še prave skladnosti.

V tej naravni in neizogibni neskladnosti de-

mokratičnega parlamenta ter aktualne gospodarske in so-
cialne strukture ljudstva tiči jedro, prvi in glavni vzrok
zla, ki je združeno z modernim parlamentarnim sistemom. Mo-
derni demokratični parlament je zgolj politična ustanova
je organ zgolj političnega ljudstva. Odtod vsa njegova ne-
sposobnost in nedelavnost v gospodarskih in socialnih zade-
vah.

Temu se pridružujejo kajpak še nekatere vna-
nje ~~mnogih~~, organizatorične ali, če hočemo, tehnične okolnosti
modernega demokratičnega parlamenta, ki tudi povzročajo, da
da ~~nini~~ ne more biti dobro ^{imeni} ~~kor~~ svoje naloge. V tej vrsti naj menim
predvsem to, da je po demokratičnem pojmovanju vsak poslanec
zmožen o vsem razpravljati in odločati. ~~pa~~ Radi tega ~~so~~ ~~se~~ ~~to~~ ~~to~~
~~nikarje~~ za zakone s posameznih važnejših področij vedno
~~načrtovali~~ ~~bus predmetu vse na to voli~~ ~~ni~~ ~~izbrat~~
isti ljudje, temveč se za vsak zakonski načrt ~~voli~~ ad hoc
poseben odber. Posledica tega je, da ni v zakonodaji nikake
deslednosti in da se morajo strokovni ~~vidi~~ ~~reslo~~ pri razpravi
umakniti zgolj političnim, oziroma bolj točno strankarsko

političnim nalogom. ~~Nam~~ ^{naučni posvet} jasno je, da ~~je~~ profesionalni po-
litik vsako stvar ~~povejan~~ s političnega in ne s strokov-
nega vidika. Veliko zla povzroča tudi prevelika odvisnost
vlad od naroda slučajne večine v parlamentu. Posledica tega je,
da se v demokratičnih država petroši največ energije za to,
da se vlada obdrži, oziroma za to, da je vržejo. Še to naj ome-
nim, da je proporcionalni položaj v tem pogledu le še poslabšal.
in točno

Sele vse ti napaki moderno demokracije
in njenega parlamentarizma nam kažejo, kje tudi pravi vzrok,
da je demokratična ureditev držav izgubila nekdanjo veljavo
in so se na mesto nje pojavile nove ideje in nove struje,
ki urejajo države po drugih vidikih in na drugi osnovah. ~~in paragivnosti~~
Tu, v teh napakah tiči tudi glavni vzrok, da je v najnovej-
šem času stanovska ideja tako močno stopila v ospredje.
~~XII~~ Močan impuls k temu pa je dal papež Pij
XI v svoji socialni okrožnici Quadragesimo anno, kjer je

V katoliški sociologiji je stanovska ideja sicer
že od nekdaj igrala važno vlogo. To je predvsem naravna po-

3.) Kritični pogledi na idejo o stanovski ureditvi sodobne družbe.

Kaj naj torej sedimo ~~o~~ ^{tem} da treba ~~o~~ ^{da} sodobno družbo preurediti v stanovskem smislu, v skladu s stanovsko idejo?

Eno je na podlagi tega, kar smo pravkar videli takoj jasno, ~~nakarjek~~. Getovo je, da pomeni stan oziroma da pomenijo vsi najrazličnejši stanovi ~~važen~~ ^{vrh} element družabne skupine, ki pri organizaciji in ureditvi družbe ne smemo emalovaževati ali ~~ja~~ celo popolnoma prezirati. To, da se ljudje ločijo po stanovih v kmete, delavce, obrtnike, trgovce, industrije, ~~xrg~~ uradnike nekaj itd. itd. ni morda le ~~nakarj~~ slučajnega in brezpomembnega temveč je to vele ~~zamenjan~~ ^{pomenilen} družabni pojav, pojav, ki ga treba v polni meri uvaževati in vpoštevati, ~~nakarjek~~. Posebno danes, ko stoeje v ospredju javnega življenja predvsem različna gospodarska in socialna vprašanja, si brez primernega ~~mehanizacij~~ uvaževanja in sodelovanja organiziranih stanov vsaj kolikor toliko pravičnega in zadovoljivega družabnega reda niti misliti ne moremo. V tem ravno je bila kakor smo videli ena

glavnih napak moderne demokracije da je stanovske grupacije prebivalstva ~~zamevala~~ prezirala in je sploh ni prav vpoštevala.

Vendar bi bilo napačno, ako bi kdo iz tega sklepal, kakor da naj stanovska misel ~~kar nekaj stvari na mnenju ne prejme~~ demokratične ideje kar enostavno nadomesti, ~~in da~~ naj stopi ~~stanovska~~ na mesto prejšne, demokratične organizacije ~~nov~~, stanovska družabna ureditev, ~~nov~~ stanovska država ~~ali kar stanovska~~ družba. Tako gledanje in mišljenje bi bile prenagljeno in stvarno povsem neosnovano. To bi bil enostaven beg iz ene skrajnosti v drugo, nasprotno.

Pomisliti je namreč treba, da je dosledha ureditev vse družbe po stanovih nemogoča, da je to pravi nesmisel. Kljub važnosti, ki jo imajo stanovi za družabno življenje in njegovo ureditev, je vendar očito, da obstaja ~~je~~ poleg stanov tudi še druge, prav tako važne in neredko še važnejše družabne skupine, ki jih pri organizaciji družbe tudi ne smemo prezreti in omalovaževati. Naj emenim tu samo glavne politične korporacije,

občino, deželo in državo, zatem cerkev, različne narodnostne in tudi kulturne skupine /zlasti v mešanih državah/, posamezne važnejše gospodarske ~~panoge~~, zlasti industrijske panoje itd. Vse to se same družabne skupine, ki se ~~postavlja~~ po stanovih sploh ne dajo organizirati, kaj še, da bi zgolj stanovska ureditev zajela družbe ~~izključnih~~ vse njihove družabne interese in funkcije ter jih primerno uvaževala. To, da ~~so~~ n. pr. Slovenec, Jugoslovan, Ljubljjančan, katoličan, ~~je individualno in socialno velevažna dejavnost~~, ~~so svoje poslovne potrebe~~, ~~ki jih imajo~~ okolnosti ki pa nimajo z mojim stanom pravzaprav nikake zveze. ~~in zato v teh stvareh nima stanovska ureditev družbe ne more dati primerne veljave, in mi ne more zajamčiti svojih pravic.~~

Iz vsega tega se jasno vidi, da je ~~na~~ primerna

organizacija ~~najvažnejših stanov~~ najvažneših stanov in nji sicer hova vključitev v celotni družabni organizem ~~najkrajša~~ velevažna in nujno potrebna, da pa je zgolj stanovska ureditev družbe enostavno nemogoča. Z eno besedo stanovska ideja ni in ne more biti organizatorična ideja ki naj bi tvorila osnovo novega družabnega

reda vobče. Kdor o čem takem ali podobnem sanja, dokazuje samo, da se niti niti malo poglobil v bistvo sodnih družabnih neprilik in ~~njihovih vzrokov~~, da ni niti malo doumel njihovih vzrokov.

~~Pa tudi tukaj ne more to
Prav pa prav pa niti ni treba, da gremo takoda~~

lečenje nam že zdrava pamet sama pravi, da more veljati kot osnova za ureditev vse družbe edinole kaka taka ideja, ki se da v vsem družabnem življenju dosledno uveljaviti. Stanovska ideja pa očividno ni ~~xaxkaxkiximakia~~ tega zmožna in ~~xaxkaxx~~ zaradi tega tudi ni za to primerna. Kajti dosledna ureditev ~~vse družbe~~ zgolj po stanovskem, vidiku bi bila prav tako enostranska, ker je bila enostranska dosedanja demokratična ureditev, ki je človeka uvaževala same kot državljan, vse druge njegove socialne funkcije in s tem tudi vse druge njegove pravive in interes pa je prezirala.

Če torej hočemo najti ključ in osnovo za novo ureditev družbe moramo seči dalje preko demokratične in stanovske ideje ~~ter~~ ^{do} ~~iskati~~ tiste ~~osnovne~~ ^{midl'} nečele, ki je obema skupna.

Ta skupna misel pa se da najkrajše izraziti z besedami: ✓

~~Vsek poedinec in vsega družabna skupine naj v svojih stvarih sam odločaj in jih sami upravlja.~~ ^{Ijudem} ~~Dan kaci ja je dala te pravice~~

~~Vico samovlade, ali če hočemo, pravice samouprave v osnovnih političnih vprašanjih, pravilnava stanovska ideja pa jih razgina na vsej neviš stanevskih zadevah.~~ Kolikor bolj ^{načrt} ljudje napredujejo, zlasti kolikor bolj se zavedajo svoje

individualne in socialne pripadnosti v javni pričetnosti narodnim,

k različnim kulturnim, gospodarskim, ~~zvezkih in drugih~~ ^{in ostale inicijate vlagate}, stanovskim, političnim in drugim skupinam, toliko bolj zahtevajo ~~ter pravice~~ zase ~~tudi~~ v vseh teh pogledih, pravico, da

bi svoje stvari sami po svoje urejali in upravliali. Skratka, kolikor bolj ljudje dozorevajo ~~zvezki~~ in zlasti kulturno na-

predujejo, toliko bolj se hočejo sami vladati in ~~zvezkih in drugih~~

vse svoje stvari sami upravljati. Tako prikajamo do zaključka, da je tisto obče načelo, na katerem bi lahko zasnoval nov

boljši in pravičnejši družabni red, načelo vsespološne samo-

vlade oziroma načelo vsespološne samouprave. Stanovska ideja

Demokracija je temu načelu pripomogla do veljave v političnih vprašanjih, prav umetana stanovska ideja pa daje ljudem pravico samovlade oziroma samoprave v njihovih stanovskih zadevah. Skratka, stanovska ideja

pa pomeni le konkretno aplikacijo tega občega socialnega
stručnega
načela v stanovskih zadevah.

4. Kratek oris dosledno samoupravne družabne ureditve.

Pedroben oris dosledno izvedene samoupravne organizacije vsega družabnega življenja bi seveda daleč presegal okvir te razprave. Tu se nam pojavlja celo vrsta velevažnih in zanimivih vprašanj in problemov, ki so nujen izraz silne pestrosti in vestranske prepleteneosti ~~najrazličnejših~~ najrazličnejših elementov in komponent sodobne družbe. Če bi hoteli vsa ta vprašanja in probleme le v glavnih potezah očrtati, bi morali o vseh važnejših pedročjih sodobnega družabnega življenja precej občirno razpravljati. Zato se hočem prav na kratko omejiti ~~zvezka~~ tako rekoč le na golo ogrodje zares dosledno samoupravne organizacije vsega javnega življenja.

Največjih Marxista V občin, osnovnih političnih zadavah stvareh, ki se tičejo vseh državljanov enako n.pr. vsa zakonodaja, ki se tiče izvajanja osnovnih državljanskih

po samoupravnem načelu

pravic in dolžnosti, moramo ~~praktičnost državljanov~~ imeti vsi državljeni enako besedo. To se pravi, v teh stvareh mora ~~tudi~~ veljati običajno demokratično načelo, ker najbolje ustreza zahtevu, da naj v svojih zadevah vsak sam odloča. Praktično sledi iz tega, da je odločanje v splošnih političnih zadevah tudi po samoupravnem načelu potreban demokratično, na podlagi splošne in enake volivne pravice voljeno ljudsko zastopstvo.

Kotekor niže pa gremo po političnih korporacijah od države navzdeč preko dežela, okrajev do občin, toliko bolj vidimo, da stopajo v teh ožjih političnih korporacijah prava politična vprašanja v ozadje in da zavzemajo njihovo mesto pred vsem gospodarske in socialne naloge. Zato se mora ljudsko predstavništvo v teh korporacijah ~~praktičnosti~~ v smislu samoupravnega načela sestavljati tudi še po teh vidikih. To se pravi da mora priti pri tem v poštev tudi še gospodarska in socialna struktura njihovega prebivalstva.

V stanovskih zadevah morajo po samoupravnem

*(Edino veliko liko-
čelo nepravilni
občajni demokra-
tiki, nadir volitev
publikovnost
nemajte
kot vedno ipo-
voliti, da h
očete, ki imajo
več vedovskih
stot, pravil-
pri tem boš do
rejce.)*

V stanovskih zadevah, n.pr. stanovska zakonodaja, in uprava stanovskih zadev morajo v smislu samoupravnega načela imeti odločilno besedo pripadniki vsakega stanu posebe. Priponinjam da imamo danes pri nas to stanovsko samoupravo v znatni meri že izvedeno. Edino najštevilnejši stan v državi, to je kmečki stan še nima primernega stanovskega zastopstva.

Podebno zahteva samoupravno načelo, da se tudi kulturno in gospodarsko življenje v državi in v okviru ožjih političnih korporacij ~~organizirata~~ tako uredi in organizira da bodo pripadniki poednih kulturnih, (tudi ~~narodnosti~~^{xxx} narodnostnih in verskih) ~~skupin~~ ter gospodarskih skupin svoje zadeve sami ~~urejali~~ urejali in upravljalji. ~~Narodnosti~~^{xxx} ~~skupin~~ ~~posebno~~ važno je v tem pogledu ~~vprasanje~~ ^{vprasanje} narodnostne, verske, prosvetne in zl̄sti tudi šolske samouprave v občinah, okrajih, deželah in v državi. Na drugi starni pa je ravno tako važno tudi vprašanje samoupravne organizacije poedinih važnejših gospodarskih panov. ~~xxx~~

zlasti v okviru posameznih dežela, pri nas banovin, pa države kot celote je tako ureditev nujno potrebna. Drugače pa je to v občinah in okrajih. Tu bi bila posebna samoupravna organizacija po edinih gospodarskih panog povečini nepotrebna in bi več ~~karikatūr~~ škodila, kot koristila. /Poljedelstvo, obrt!/
Edino ~~posameznih~~ ^{samoupravne organizacije} posameznih vrstah industrije in veletrgovine se
~~staratelike druženca~~ mora ~~mnoha~~ organizacija seči prav doli do posameznih podjetij.

Še to naj omenim, da se gospodarske

ru posameznih dežela, pri nas pa v bovin in državah menegrede
naj pripomnim, da se samoupravna organizacija poljedel-
stva in obrti lahko do neke mere krije z ustrezačo
stanovske organizacijo, dočim je to vlasti pri ~~zavodini~~
~~industriji in veletrgovini~~ v porečima nemogoče. Gospodarske
korporacije glavnih panog industrije in veletrgovine pa
stanovska ~~upravna~~ predstavnštva ljudi ki so v teh pa-
nogah zaposleni, se ne daje združiti, temveč morajo v smislu
samoupravnega načela ločeno obstojati. Praktično se to pra-
vi, delavec mora priti po svojih zastopnikih ~~enot~~ do besede ~~akrat~~
kot kot udeleženec in interesent tiste gospodarske panege
(n, pr. železne industrije) kjer je zaposlen, drugič pa kot
delavec brez ozira na to, kje in kaj dela.

Iz teh primerov se jasno vidi, kakor površno so
zamišljeni vsi tisti načrti, ki hočejo kar enostavno vse go-
spodarstvo (celo banke!) organizirati na stanovski osnovi. Kaj ~~teh~~
je bilo pač mogoče v srednjeveški obrti, nemogoče pa je to

v moderni veleindustriji, kjer je v enem samem podjetju zaposlenih mnogokrat na desettisoče delavcev in uslužbencev načrtno različnejših vrst. Kdor meni, da bodo vsi ti, združeni v korporacijo svoje gospodarske panoče, imeli pred očmi skupno blaginjo, se praviludajajočim praznim utopijam. Že te bi bilo zelo tvegano, ako bi kakšek kdor pričakoval, da bodo vsi ti mislili na v prvi vrsti na skupne interese njihove panoče; še veliko bolj prazno pa je pričakovati da bodo, organizirana interesna skupina tako rekoč pozabila na svoje koristi in boste mislili le še na občo koristi.

Teda to le mimogrede, za to, da vidimo, kako daleč smo že zašli v snovanju nekakih nerealnih, vprav utopičnih programov in načrtov. Tu je streznjenje nujno potrebno, drugače bomo kljub vsej dobri volji povzročili več škode kot pa bomo koristili.

S/Glavni problem samoupravne družabne ureditve.

Z vsem tem, kar sem dosedaj povedal, pa vprašanje • dosledno samoupravni organizaciji vsega javnega življenja

še ni rešeno. Izvesti samoupravne organizacije vseh poedinih važnejših področij in skupin v sodobni družbi, ~~mizikalnih~~
~~xgospodarskih~~ počenši od najmanjše teritorialne upravne enote navzgor do države ali pa obratno, ni tako težko. Mnogo težje je ~~je~~ kako urediti medsebojno razmerje ~~med~~ vseh teh najrazličnejših, kulturnih, gospodarskih, stanovalskih in političnih samoupravnih korporacij, tako da ~~je~~ ^b končni rezultat tega reorganiziranja sodobne družbe ~~je~~ ^{popolnega občlana načina} organiziran ~~je~~ vseh preti vsem.

Ena, dozdevno najbolj samoupravna rešitev tega problema bi bila, da bi se ~~zasedli~~ vrhovne korporacije v državi in v deželah v vseh zadevah, ki presegajo ^{ujihos} interesno sfero, ~~one samostala korporacija~~ med seboj sporazumevali in sporazumno odločale. Za primer, da ~~slepa~~ ne pride do sporazuma, pa bi bilo treba zamisliti primeran skupni forum, kjer bi odločala večina, tako nekako, kater je to urejeno v državah, ki imajo po dve koordinirani /enakopravni/ zbornici.

Če se spomnimo, na celo dolgo vrsto različnih

Sedek čl. ve kulturne strane pravne korpaciji obruči
je na vse vrhu v eno samo kulturno in v se pojo-
ščne korpacije v eno utvorno gospodarsko stra-
nico, ki bila tukaj pa
vedno prej tam
takrat. Tako nam
praktično

vrhovnih korporacij, ki bi po samoupravnem načelu v državi
in v deželah nastale, je tako jasno, da je ta način iskanja sporazuma med njimi in odločanja praktično nemogoč. ~~preo-~~
~~par za par~~
staja nam samo ~~če druga~~ možnost, namreč, da ~~priznamo enim~~ ~~občine~~
političnemu predstavnosti/ljudstva v državi in v deželi
prednost pred ostalimi kulturnimi, gospodarskimi in stanovs-
kimi korporacijami. To se pravi, da ~~in ostale korporacije~~
v stvarach, ki presegajo inetno področje poedinih ~~tehnic~~
~~korporacij ter imajo drži, glasovost pravil in posamezne, uživnice zadnjih~~
korporacij končno odločilno besedo le politično predstav-
ništvo naroda. To je upravičeno ~~tuji~~ radi tega, ker je ~~politično~~
politično predstavnštvo predstavnštvo vsega naroda, dočim
so vse ostale korporacije le zastopnice posameznih skupin.

Seveda obstoji pri tem nevarnost, da bi s tako
ureditvijo nepolitične korporacije ponizalo na zgolj posve-
tovalen organ političnega parlamenta in političnih upravnih
oblasti. To se pravi, da bi še vedno prevladovala v vsem jav-
nem življenju politika in politični vidiki. ~~Zato pa je ravno~~

Da se to prepreči, bi bilo treba najprej politično predstavništvo naroda v državi in deželi ~~prinemo~~ tak~~e~~ preureediti, in da bi prišli v njegovi sestavi in organizaciji bolj do veljave stanovski oziroma gospodarski ter strokovni vidi~~k~~. Praktično bi se ~~kmixnajkam~~ to dalo najlaže doseči z uvedbo starih parlamentarnih odborov za vsa važnejša področja. To bi namreč vse stranke prisilje, da bi skrbeli za to, da bi imale vsaj za te odbore v parlamentu dovolj strokovno usposobljenih zastopnikov. Pa tudi še po vsem tem bi bilo eno

~~Pravljica je bila potrebna in nekatera druga reforme danes okrepljujo parlamentarizem.~~

Ta nevarnost resnično obstoji in prav radi tega je ena najvažnejših in v resnici tudi najtežjih vprašanj, kako zajamčiti raznim kulturnim, gospodarskim in stanovskim korporacijam toliko vpliva na politične predstavnosti naroda, da napolitične oblasti, da bodo morale vsaj njihove zares osnovane želje vpoštovati in se po njih ravnati.

Tu žal ne morem podrobnejše očrtavati, kako se da ta cilj praktično pravuspešna dosegi. Samo to naj povdarem, da je to brez dvoma mogoče in izvedljivo - seveda pod pogojem, da so posamezne kulturne, gospodarske ali stanovske skupine tudi same na sebi dovolj zmožne zastopati in braniti svoje upravičene interese in koristi. Takega družabnega reda, ki bi zajamčil vse pravice tudi tistim, ki jih sami ne znajo ali nočejo primereno braniti, pa vsaj v naši moderni družbi ni in ga ne more biti.

6. Sklep.

Če na kratko povzamem glavne misli, ki sem jih tu razvil, tedaj se nam pokaže, da v resnici sploh nix ne gre.

za kako povsem novo ureditev ~~xudobne~~ družbe. Prav posebno pa bi se motil, kdor bi menil, da naj bi bila ta ~~na~~ "nova" ureditev družbe na vsej črti stanovska, da naj bi se v celoti ~~spiralala~~ na stanovsko ~~zadržalim~~ grupacijo prebivalstva. Dejansko gre le za to, da se organizacija ~~zadržalim~~ glavnih kulturnih gospodarskih, stanovskih in političnih skupin in korporacij ~~izpopolni~~ ter da se njihovim samoupravnim organom priznajo primerne javnopravne ~~zadržalim~~ funkcije in s temi združene pravice. Poleg tega pa je ~~glavno~~ in prav za prav odločilno vprašanje, kakor urediti medsebojno razmerje vseh teh najrazličnejših samoupravnih organizacij oziroma korporacij, da/bodo vse skupaj ~~zadržalim~~ organično med seboj dopolnjevala ter na ta način ~~zadržalim~~ služile čim popolnejši obči blaginji. Vse družabno življenje zajemajočih, v teh temeljnih ~~zadržalim~~ organizatoričnih vprašanjih je obsežen ~~zadržalim~~ glavni problem nove družabne ureditve. Zato je sleherne podrobne razpravljanje o nekakri stanovski družabni ureditvi posameznih podrečij javnega življenja ~~zadržalim~~ brez posebnega razpisa na celotno zasnovi nove samo-

ne uvažljeno
upravne družabne in organizacije in injenih osnovnih pro-
blemov. ~~jačevanje živiljenja s Spenglerjem~~
ter in s pomočjo programov označiti konceptualistično
igračkanje. Če je namreč dan je ~~podrobnejših~~ podrobno svoj
znanje razmotrivanje o organizacijski posameznih področij jav-
nega živiljenja, sele tedaj zares nekaj praktičnega smisla,
če so vsa temeljna vprašanja celotne družabne ureditve ~~je~~
dobro razčiščena in razjasnjena. Dokler pa tega ni to-
liko časa moramo ~~stevimo~~ tako ~~podrobnejših~~ izmišljanje "stanovskih"
načrtov in programov ~~označiti s Spenglerjem kot "intelektualnu~~
aktivnosti igračkanje".

Pa še to moramo dodati, da mora biti vsaka zamisel
o konkretni ureditvi ~~javnega~~ družabnega živiljenja prilagojena dejanskim
prilikam potrebam. Nekega občevanja ideala najboljši družabni
ureditve mogoči pa ne more biti. Vsek das, vsek narod in vse
družabne ureditve niso ga ne morebiti. Vsek čas, ~~in~~ vse
nasledje ustvarja svojo posebno ureditev. ~~naravnost~~
vsak narod in vsaka dežela zahteva svoje posebne
inštitucionalne posebne ureditev javnega živiljenja. Nekega občevanja
veljavnega ideala najboljše družabne ureditve ni in ga ne more

Prav tako moramo povdariti, da se nikak nov družabni red ne da naenkrat uvesti, temveč je za to nujno potreben dolgotrajen razvoj. Največja zmota je, če kdø misli in v drugih vzbuja misel, kakor da leži jedro vprašanja o neki novi družabni ureditvi v tem, da enostavno uvedemo neke nove, vnaprej do podrobnosti določene oblike ljudskega sožitja.

V resnici more zares nov družabni red le polagoma zrasti iz pravilnih osnovnih organizatoričnih idej in na njih zasnovane temeljne ureditve, da moramo varovati, da ne bi v preveliki reformatorični vnemi poskušali uvajati neke nove organizacije in življenskih tam, kjer samo iz svoje lastne moči še razmeroma dobro in glasko teče.

Izklučeno je namreč, da bi mogli brez škode posegati v naravnim tok življenja tam, kjer xi v resnici ni za to nikake prave potrebe.

Iz vseh teh kratkih pripemb lahko tudi že sklepamo, da ni ne more biti dobro, ako se danes pojavljajo

V

nekaki konkretni, do mala/vse podrobnosti življenja družabnega
in zlasti še gospodarskega življenja segajoči načrti nove,
stanovske družabne ureditve. Še bolj napačno pa je, ako
njihovi avtorji teh načrtov,
se/~~prijetem~~ posebe sklicujejo na papeževu okrožnico "Quadra-
gesimo anno", ~~kakšnih~~ kakor da so svojo zamisel ~~izvle~~
povzeli ~~iz nje~~. Temu naspreti treba poudariti, da papeževa
okrožnica nekakih povsem konkretnih smernic za "stanovske"
ureditev družbe spleh ne daje in jih v resnici niti ne bi
mogla dajatih dati. Nasprotno ravno v poglavju, kjer je v
okrožnici govor o "korporacijah", je jasno in ~~delno~~ povedano,
"da je ljudem svobodno izbrati tisto oblike, ki jim bolj
ugaja, če je le

poskrbljeno za pravičnost in za potrebe obče blaginje"./87/

Vse drugo je stvar konkretnih prilik ~~inxšekhi~~ in okolnosti.

Zato bi dobri stari mnogo več koristili, ako bi ~~izxamnik~~ iskali le

~~pričekxpxaxixxanaxnexkixiskalixxokrožnišixnekezaxxcepta~~

~~zaxnqxqxrediktevxdnjkexlenvečkij~~ iz osnovnih idej okrožnice,

~~ak~~ recimo kar iz njenega duha, pa iz načih domačih prilik ~~in~~

~~potreh iskali~~, kaj treba storiti in ukreniti. ~~Zekaj~~ ^Tisti,

^{podoben}

ki vidijo v okrožnici nekak ~~recept~~ za nove, boljšo ureditev

družbe in ga skušajo, morda celo sklicuječ se ~~najpapež~~,

praktično uveljaviti, delajo papežu in cerkvi kaj slabo

usluge. S takim ~~svojim~~ ravnanjem ~~jim~~ ^{po krivici} namreč ~~samo~~ nalagajo edgo-

vornost za svoje lastne ~~inxšekhi~~ nerazumevanje ~~inxšekhi~~ ljudi

~~inxšekhi~~ ~~pričekxixxpotreb~~ nerazumevanje pa za napake

~~inxšekhi~~ ljudi, ki ne zna jo in ne bodo znali "po papeževi

okrožnici" prav ravnati in svoje odnose do drugih ljudi

pravično urediti. ~~Tega je dober katedičan ne bi mal storit.~~

Zato je ~~je~~ v interesu cerkve potreba v teh stvareh več pre-

vidnosti in opreznosti.

~~1.) Programmed
to - in practice~~

2)

~~Take Kenefford 18~~

~~Summed~~

~~Sign your name~~

~~Very much~~